

ПОЛІПШЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ ТА ЕКОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ДИЗЕЛЯ ДОДАВАННЯМ ПРИСАДОК ДО ДИЗЕЛЬНОГО ПАЛИВА

Цюман М.П., кандидат технічних наук
Голубов О.С.

Наведено результати стендових випробувань дизеля Д-243, які засвідчують поліпшення його екологічних та ефективних показників при додаванні до складу дизельного палива кондиціонера «Techni-lube».

The results of experimental tests of diesel D-243, providing evidence for improving its ecological and effective indexes with adding conditioner «Techni-lube» to the diesel fuel.

Постановка проблеми. З кожним днем все більш актуальним стає проблема забруднення навколишнього середовища, зниження витрат палива та підвищення експлуатаційних показників для всіх видів транспорту, в тому числі і дизельних автомобілів і тракторів. Частково ці проблеми можна вирішити за допомогою альтернативних джерел енергії (таких як біодизель) або шляхом штучного введення різних присадок до палива, які покращують процеси згорання і тим самим знижують його витрату. Однією з таких присадок може бути кондиціонер для дизельного палива «Techni-lube», що на сьогодні виготовляється в Україні за ліцензією американської компанії «U.S. Lubricants Inc.».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Попередні дослідження [1], вказують на суттєве покращення протизношувальних та антифрикційних властивостей дизельного палива при додаванні вище зазначеного кондиціонера до його складу, а також була визначена оптимальна об'ємна концентрація кондиціонера «Techni-lube» в дизельному паливі 0,12 %, при якій забезпечується мінімальне зношування поверхонь тертя. Також був досліджений його вплив на трибологічні процеси, що відбуваються в паливному насосі високого тиску (ПНВТ) [2], ці результати вказують на суттєве зменшення зношування елементів паливної апаратури (плунжерів ПНВТ – в середньому в 1,62 рази, нагнітальних клапанів – в 2,4 рази, голок форсунок – в 2,23 рази).

Окрім цього, проводилися дослідження направлені на виявлення можливості зменшення витрати палива [3], які вказують на його позитивний вплив, а саме зниження витрат дизельного палива в експлуатації в середньому на 5,6 %, що є досить суттєвим значенням.

Мета статті. З метою визначення закономірностей такого впливу при додаванні кондиціонера «Techni-lube» до дизельного палива, а також зменшення

викидів шкідливих речовин з відпрацьованими газами, були проведенні стендові випробування тракторного дизеля Д-243 (рядний 4Ч 11,0/12,5, літраж 4,75 л, з рідинним охолодженням).

Матеріали і результати дослідження. Порівняльні випробування дизеля проводились шляхом визначення навантажувальних характеристик при частоті обертання колінчастого вала дизеля $n = 1200; 1500; 1800 \text{ хв}^{-1}$, при живленні дизеля паливом марки З (ДСТУ 3868-99) з оптимальною концентрацією кондиціонера «Techni-lube» і без нього. Прилади і обладнання, які використовувались під час випробувань дизеля, відповідають ГОСТ 14846-81 за величиною абсолютної Δ та відносної δ похибок вимірювання відповідних параметрів.

Стендові випробування відбувалися у два етапи. На першому етапі дизель працював на товарному паливі, на другому етапі – на паливі тієї ж партії з додаванням до нього кондиціонера «Techni-lube» у концентрації 0,12%, при якій, відповідно до отриманих попередньо даних, спостерігається максимальний протизношувальний ефект.

Під час випробувань визначались: частота обертання колінчастого вала n , хв^{-1} (частотомір електронно-лічильний Ф5035, $\delta n = \pm 0,07\%$); крутний момент дизеля M_k , $\text{Н}\cdot\text{м}$ (маятниковий динамометр, $\delta M_k = \pm 0,37\%$); годинна витрата палива G_n , кг/год (електронні терези МЕРА ВМ-2/3, $\delta G_n = \pm 0,5\%$, секундомір електронний, $\delta \tau = \pm 0,1\%$); годинна витрата повітря $G_{\text{пов}}$, кг/год (ротаційний газовий лічильник РГ-600-1, $\delta G_{\text{пов}} = \pm 1,5\%$, секундомір електронний, $\delta \tau = \pm 0,1\%$); температура охолоджуючої рідини $t_{\text{вод}}$, $^{\circ}\text{C}$ (термометр контактний, $\Delta t_{\text{вод}} = \pm 2$); температура відпрацьованих газів $t_{\text{вг}}$, $^{\circ}\text{C}$ (термопара ТХА-1172П, $\Delta t_{\text{вг}} = \pm 20$); температура оливи t_m , $^{\circ}\text{C}$ (датчик ТМ-100, $\Delta t_m = \pm 2$); тиск оливи p_m , МПа (пружинний манометр, $\Delta p_m = \pm 0,02$); об'ємні концентрації оксиду вуглецю CO , %, вуглеводнів C_mH_n , млн^{-1} (газоаналізатор «Инфракар-08.01М», $\delta \text{CO} = \pm 2\%$, $\delta \text{C}_m\text{H}_n = \pm 5\%$), оксидів азоту NO_x , млн^{-1} (газоаналізатор 344-ХЛ-01, $\delta \text{NO}_x = \pm 5\%$); димність відпрацьованих газів N , % (димомір ИНА-109, $\delta N = \pm 1\%$). Розрахунковим шляхом визначались: ефективна потужність N_e , кВт ; питома ефективна витрата палива g_e , $\text{г}/(\text{кВт}\cdot\text{год})$; коефіцієнт надміру повітря α ; коефіцієнт наповнення циліндрів η_v .

За результатами отриманих даних були побудовані навантажувальні характеристики дизеля (рис. 1, 2). При аналізі отриманих даних з'ясувалося, що застосування кондиціонера «Techni-lube», впливає на ефективні та екологічні показники двигуна. Ефект покращення паливної економічності та зниження концентрацій продуктів неповного згоряння у відпрацьованих газах спостерігається при високому навантаженні, а при низькому навантаженні ці показники

відрізняються мало. При частоті обертання $n = 1500 \text{ хв}^{-1}$, покращення ефективних та екологічних показників проявляється при навантаженнях 50 % і більше від максимального навантаження для цього швидкісного режиму роботи. При максимальному навантаженні питома ефективна витрата палива g_e знижується на 3,2 %, концентрація у відпрацьованих газах оксиду вуглецю CO – на 22 %, вуглеводнів C_mH_n – на 7,4 %, димність відпрацьованих газів N – на 1,6 %. Якщо врахувати похибки вимірювань відповідних величин, то достовірні значення величини зниження складають: g_e – 2,16 %, CO – 20 %, C_mH_n – 2,4 %, N – 0,6 %. При цьому, максимальний крутний момент зростає на 1,18 %, або з врахуванням похибки на 0,81 %. На інших швидкісних режимах роботи дизеля були отримані подібні результати.

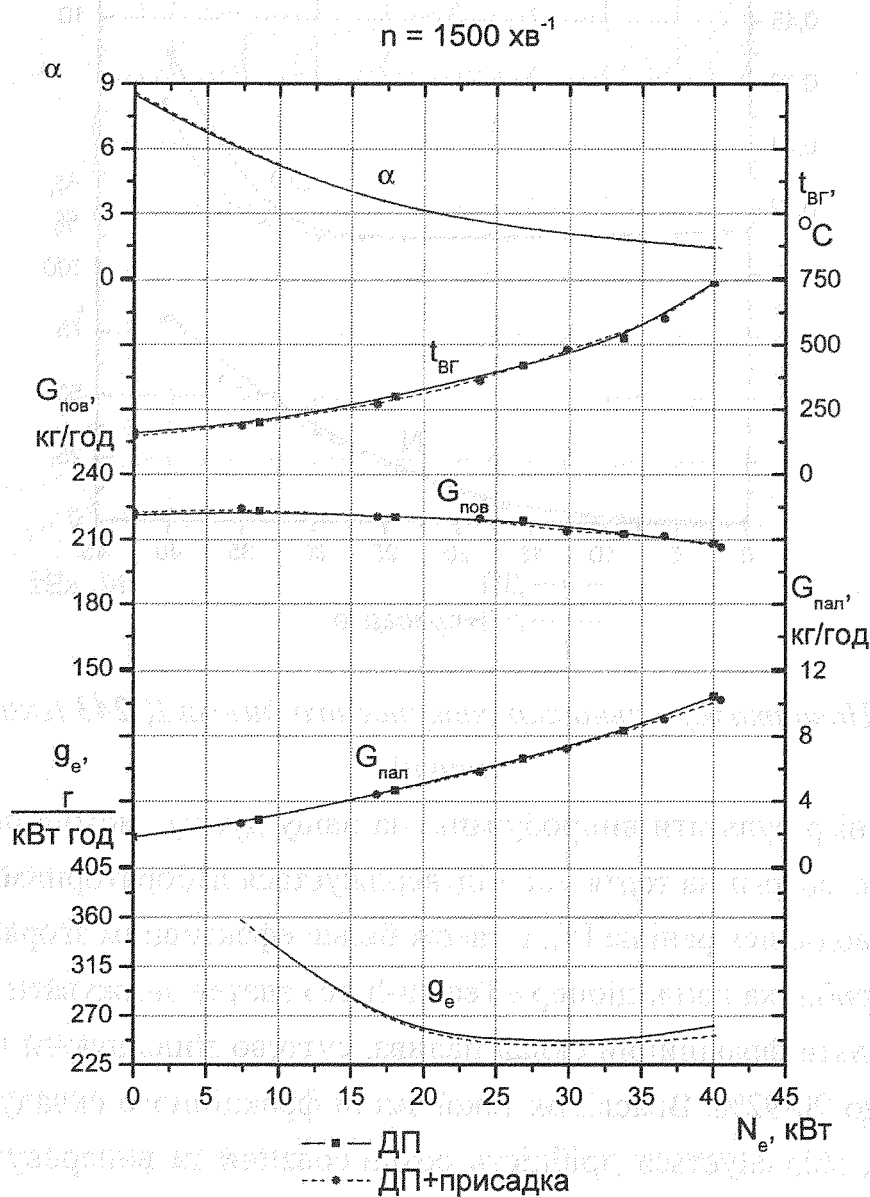

Рис. 1. Навантажувальна характеристика дизеля Д-243 (ефективні показники)

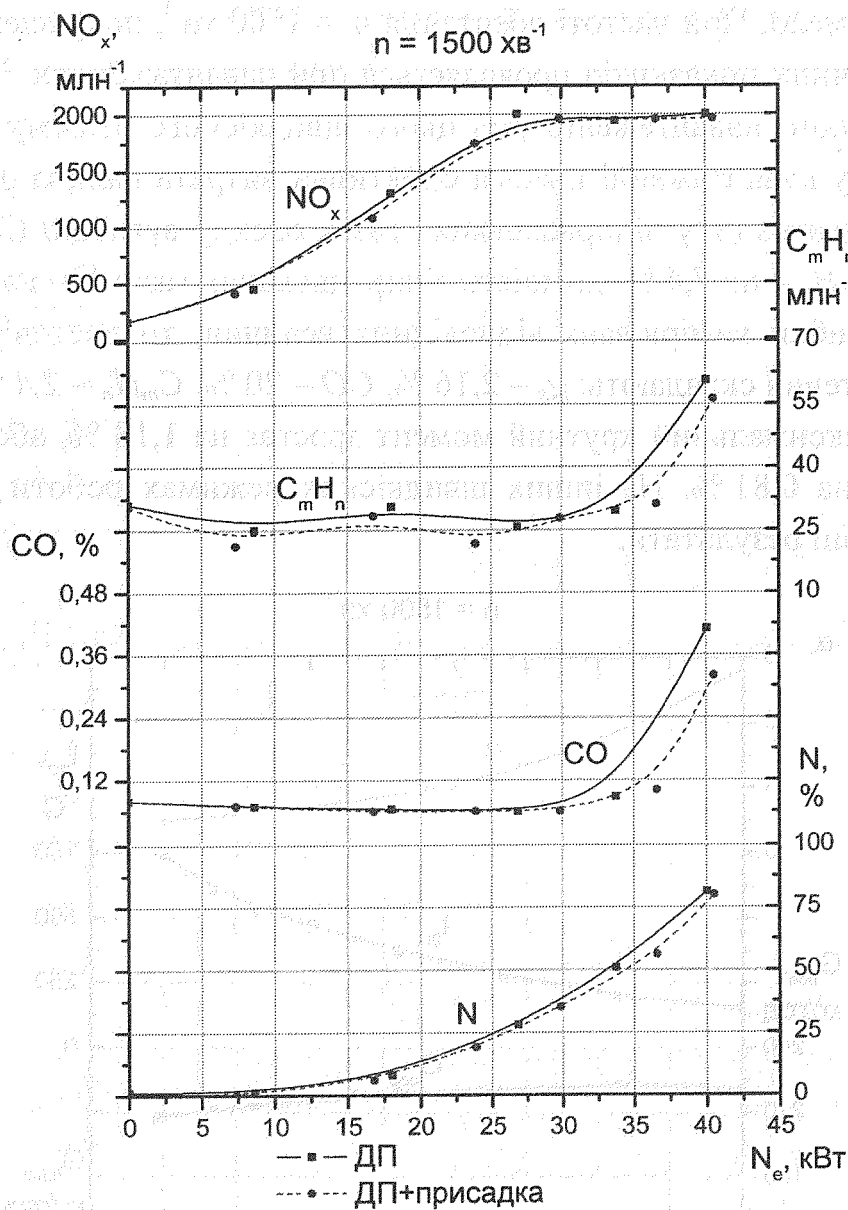

Рис. 2. Навантажувальна характеристика дизеля Д-243 (екологічні показники)

Отримані результати випробувань, на нашу думку, можна пояснити зниженням витрат енергії на тертя, що підтверджується лабораторними дослідженнями, які проводилися раніше [4], а також більш ефективним згорянням палива. За даними виробника кондиціонер «Techni-lube» здатен знижувати поверхневий натяг і змінювати фракційний склад палива, суттєво збільшуючи частку середніх фракцій до 90-92%. Внаслідок такої зміни фракційного складу та фізичних властивостей, збільшується дрібність розпилювання та випаровуваність дизельного палива. Результатом цього є поліпшення вищеописаних показників дизеля при високому навантаженні, де внаслідок збільшення подачі палива можливе погіршення сумішоутворення при роботі на звичайному дизельному пали-

ві [5]. Застосування кондиціонера «Techni-lube» дозволяє покращити сумішоутворення на режимах високих навантажень і поліпшити, таким чином, паливну економічність і екологічні показники дизеля.

Висновки. За результатами стендових випробувань дизеля Д-243 встановлено, що додавання до дизельного палива кондиціонера «Techni-lube» дозволяє поліпшити його ефективні та екологічні показники в усьому діапазоні швидкісних режимів роботи при навантаженнях, вищих за 50 % від повних.

Література

1. Голубов О. С. Покращення протизношувальних властивостей дизельного палива кондиціонером Techni-lube / В. М. Криворотько, О. С. Голубов // Проблеми трибології. – 2009. – № 3. – С.59-61.

2. Венцель Е. С. Покращення якості дизельного палива кондиціонуванням / Е. С. Венцель, В. М. Криворотько, О. С. Голубов // Интенсификация рабочих процессов строительных и дорожных машин. Серия: подъемно-транспортные, строительные и дорожные машины и оборудование. – 2009. – Вып. 51. – С. 144-149

3. Венцель Е.С. Снижение расхода дизельного топлива кондиционированием его свойств / Голубов А.С., Венцель Е.С., Криворотько В.М. //Энгергосбережение. Энергетика. Энергоаудит. – 2009. – №10 (68). – С. 17-19.

4. Голубов О.С. Механізм протизносної та антифрикційної дії кондиціонера Techni-lube к складі дизельного палива / О.С. Голубов, Е.С. Венцель, В.М. Криворотько //Автомобильный транспорт. – 2009. – Вып. 25. – С. 174-177.

5. Автомобільні двигуни: підручник / Ф.І. Абрамчук, Ю.Ф. Гутаревич, К.Є. Долганов, І.І. Тимченко. – К.: Арістей, 2007. – 476 с.